

Смола О.В.

студентка,

Науковий керівник: Сапіга С.В.

кандидат педагогічних наук,

Київський університет імені Бориса Грінченка

КАНІСТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД ПРОФІЛАКТИКИ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ З МЕНТАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Проблема виховання, навчання та успішної інтеграції дітей, що мають психофізичні порушення, в тому числі і дітей з ментальними розладами стоїть досить гостро не лише в нашій країні, але і в усьому світі. Ментальні розлади – це психічні захворювання або порушення психічного розвитку, які впливають на інтелектуальну, емоційно-вольову та мотиваційну сфери особистості, а також ускладнює процес інтеграції в суспільство. До ментальних порушень можна віднести: дитячий аутизм, розумову відсталість, затримку психічного розвитку, шизофренію, деменцію. Дітям з ментальними порушеннями важче вчитися, засвоювати нові знання, важко концентрувати довільну увагу, можливі порушення пам'яті, мислення та мовлення, недостатньо розвинута дрібна та велика моторика. Розлади, зазвичай констатуються відразу після народження або в ранньому дитинстві. Іноді це відбувається в результаті пошкодження мозку після перенесених хвороб або травм.

Через певні порушення психофізичного розвитку у дітей з ментальними розладами можуть змінюватися пізнавальні, емоційні, вольові психічні процеси, що безпосередньо впливають на поведінку дитини. Часто діти не розуміють власних почуттів, погано розрізняють емоції інших і мають низький рівень самоконтролю. Недостатня сформованість емоційного інтелекту, а також високий рівень агресивності у дітей з ментальними розладами є ще однією важливою проблемою сьогодення. У зв'язку з недостатнім рівнем у батьків психолого-педагогічних навиків і знань, самостійне вирішення проблем виховання дитини, ускладнюється. Тому на допомогу батькам приходять центри розвитку дитини.

Агресія у дітей з металними розладами хоч і має загальний алгоритм дії, однак причини і прояви можуть відрізнятися. До видів і форм прояву агресії можна віднести: вербальну і словесну, пряму і непряму, зовнішню агресивну поведінку та аутоагресію.

Місцем реалізації потреб дітей у соціалізації та комунікації є заклади дошкільної освіти. Прикладом закладу для дітей з ментальними порушеннями є комунальний дошкільний навчальний заклад «Центр розвитку дитини «Я+сім'я»», що знаходиться в м. Києві. Крім того, що заклад активно та ефективно працює як навчальний заклад, він має ґрунтовну психолого-терапевтичну основу у роботі з дітьми, що мають психофізичні порушення, в тому числі і дітьми, що мають ментальні розлади. З дітьми працює ціла команда професіоналів-психологів, логопедів, дефектологів і кінолог з доготерапевтом Мішутюю. Дітям подобається гратися з собакою, дбати про неї (наприклад, розчісувати, годувати), лежати поряд з твариною, обнімаючи її, гладити, перетягувати канат з собакою, віддавати їй команди.

Одним із результативних методів як розвивальної, реабілітаційної так і профілактичної роботи щодо агресії дітей є каністерапія. Каністерапія або доготерапія – терапія, в якій мотиватором для розвитку особистості є спеціально відібрана і навчена собака, яка проводиться кваліфікованим каністерапевтом [2, с. 33]. Каністерапія як науковий метод починає набувати популярності з другої половини ХХ століття. Родоначальником каністерапії є Нью-Йоркський лікар-психолог Борис Левінсон. Під час своїх зустрічей з клієнтами він помітив, що діти контактуючи з тваринами отримували емоційне розвантаження, ставали більш відкритими, крім того стало помітно, що терміни проведення терапії значно скоротилися. Помітивши дані результати, вчений висунув теорію, про те що контакт з собаками позитивно впливає на емоційне здоров'я людини. Крім того, сучасними вченими доведено, що взаємодія з собаки має високий рівень ефективності при реабілітації та у процесі лікуванні різноманітних психофізичних порушень, травм, серцево-судинних захворювань, навіть у боротьбі з онкологічними хворобами, допомагають у роботі з розладами психоемоційного стану особистості та не мають вікових обмежень [1, с. 138].

Т.Л. Любімова стверджує, що у дітей нормалізується емоційний стан, покращуються комунікативні навички. Взаємодія з тваринами викликає у дітей потужний емоційний плацдарм, на основі якого можна розвивати і корегувати ті чи інші психічні порушення [3, с. 41].

Нами було проаналізовано, що каністерапія одночасно впливає на декілька сфер розвитку дитини. В «Центрі розвитку дитини «Я+сім'я»» проводяться заняття, які мають на меті:

1. Розвиток моторики, який відбувається під час занять, наприклад, коли дитина повинна відкрити маленьку коробочку, дістати корм і віддати собаці, маніпулювати з іграшками;

2. Поліпшення рухової здібності – дитина має взяти кільце в руки і завівши його за голову кинути, переступати через собаку, одягати і роздягати тварину, прикрашати різними зачісками;

3. Підвищення самооцінки відбувається, коли собака виконує команду, коли психологи та діти плескають в долоні за правильно виконану вправу.

4. Для поліпшення словесної комунікації у процесі занять діти повинні намагатися давати команду, хвалити собаку за виконані дії.

5. Ще одним процесом є формування та розвиток соціальних навичок дітей у процесі взаємодії з твариною, під час такого спілкування дитина вчиться довіряти, отримувати насолоду від гри, бути в безпеці. Отриманий зворотній зв'язок від тварини це і є тим інструментом формування соціальних навичок.

6. Профілактика агресивності відбувається під час контакту з твариною, дитина відчуває приплив позитивних емоцій, відбувається зниження тривожності, прояв свої почуття через гру, пестощі з собакою. Так як гра з твариною є активною фізичною діяльністю, вона теж слугує як конструктивний спосіб прояву емоції, зниження загальної напруги і відповідно, профілактика агресивної поведінки.

Практичне значення полягає у дослідженні рівня агресивності у дітей з ментальними порушеннями та аналізі існуючих методів профілактики агресивності, на прикладі доготерапії. На основі даного дослідження було доведено, що каністерапія виконує декілька важливих завдань і серед них є профілактика агресивної поведінки дитини.

Стабільність проведення терапії має позитивні наслідки, що проявляються у більш гармонійному розвитку особистості, формуванні емоційного інтелекту, навиків соціальної взаємодії, розвиває мовлення та моторику дитини, крім того є одним із методів профілактики дитячої агресивної поведінки.

Список використаних джерел:

1. Заборина Л.Г., Глазкова Ю.В. Коррекция психоэмоционального состояния детей с расстройствами аутистического спектра средствами каністерапии и физической культуры // Ученые записки. Серия «Педагогика и Психология». – 2016. – С. 135-143.

2. Князева Н.А. Каністерапія – это оздоровление, лечение и реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья (ОВЗ) при общении с собаками // Внешкольник. – 2012. – № 2. – С. 33-34.

3. Любимова Т.Л. О применении каністерапии в работе с детьми с РДА // Воспитание и обучение детей с нарушениями развития. – 2012. – № 4. – С. 39-47.